

Stretnutie zástupcov národnostných menšín

22. – 23. marca 2010, Vinica

Návrh na komplexné riešenie postavenia a práv národnostných menšín

Dňa 22. a 23. marca 2010 sme sa stretli vo Vinici, okres Veľký Krtíš zástupcovia najväčších historických národnostných menšín žijúcich na Slovensku – českej, maďarskej, nemeckej, rómskej, rusínskej a ukrajinskej, aby sme si vymenili názory na otázku postavenia a práv národnostných menšín na Slovensku.

Podnetom k nášmu rokovaniu bolo stretnutie predstaviteľov národnostných menšín s prezidentom republiky a podpredsedom vlády pre ľudské práva a menšiny, po ktorom boli zástupcovia menšín povzbudení k tomu, aby predložili spoločný balík pripomienok na zmenu legislatívy týkajúcej sa národnostných menšín.

Identifikovali sme nasledovné okruhy problémov, ktoré by bolo potrebné legislatívne riešiť.

1. Vypracovať a prijať *komplexný zákon o právnom postavení a ochrane národnostných menšín (zákon o národnostných menšinách)*,

Zákon o národnostných menšinách by mal obsahovať definíciu národnostných menšín, vymedzenie typológie národnostných menšín na Slovensku a mal by zadefinovať ich *ústavné postavenie*.

Zákon by mal zabezpečiť komplexný rámec

- pre vytvorenie podmienok efektívneho uplatnenia práva osôb patriacich k národnostným menšinám na všestranný rozvoj, na vyjadrenie, zachovanie a rozvíjanie *svojej identity*, vrátane vytvorenia potrebného *inštitucionálneho a finančného zázemia* (*Ústava, čl. 34., ods. 1, Rámcový dohovor, čl. 5*);
- pre vytvorenie podmienok zabezpečujúcich *úplnú a účinnú rovnosť* medzi príslušníkmi národnostných menšín a tými, ktorí patria k väčšine vo všetkých oblastiach hospodárskeho, spoločenského, politického a kultúrneho života (*Ústava, čl. 12, Rámcový dohovor, čl. 4*);
- pre vytvorenie podmienok pre *efektívnu účasť národnostných menšín v rozhodovaní* vo veciach, ktoré sa ich týkajú (*Ústava, čl. 34, bod 2c, Rámcový dohovor čl. 15*), napríklad v podobe
 - zastúpenia v NR SR národnostných menšín;
 - vytvorenia ústredného orgánu štátnej správy, ktorý by sa zaoberal problematikou národnostných menšín;
 - zmeny štatútu a postavenia Rady vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny tak, aby sa stal skutočne efektívnym konzultačným orgánom pre otázky týkajúce sa národnostných menšín;
 - vytvorenia konzultačných orgánov pre otázky národnostných menšín aj na úrovni verejnej správy a územnej samosprávy;

Do procesu prípravy zákona majú byť aktívne zapojení a efektívne zaangażovaní zástupcovia jednotlivých národnostných menšín, a to pri dodržaní princípu reprezentatívnosti a inkluzívnosti;

2. *Zákon o používaní jazykov národnostných menšín*

Navrhujeme novelizovať zákon o používaní jazyka národnostných menšín v súlade s odporúčaniami Vysokého komisára OBSE pre národnostné menšiny a Výboru ministrov Rady Európy (*Ústava čl. 34, odsek 1, ďalej body 2a a 2b; Rámcový dohovor, články 5, 9, 10, 11 a 12*), pri rešpektovaní nasledovných princípov:

- pred vypracovaním zákona by mala byť predložená fundovaná a nezaujatá správa o skutočnom stave uplatnenia jazykových práv na národnostne zmiešaných územiach; do procesu prípravy správy by mali byť zapojení zástupcovia národnostných menšín, zástupcovia väčšinového národa žijúcich na národnostne zmiešaných územiach;

- zákon má zabezpečiť vykonávací rámec pre plnenie záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika zaviazala ratifikáciou Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

3. Zákon o financovaní menšinových kultúr.

Jeho cieľom by malo byť vytvorenie podmienok efektívneho uplatnenia práva osôb patriacich k národnostným menšinám na vyjadrenie, zachovanie a rozvíjanie svojej kultúry vrátane vytvorenia potrebného inštitucionálneho a finančného zázemia (Ústava čl. 34, ods. 1, Rámcový dohovor čl. 5);

- navrhujeme viazať financovanie menšinových kultúr na štátny rozpočet, vrátane adekvátneho zvýšenia percentuálneho podielu štátneho príspevku na podporu menšinovej kultúry v rámci kapitoly tvorba, šírenie a prezentácia kultúrnych hodnôt;
- vytvoriť národnostné regionálne osvetové centrá pre podporu kultúry národnostných menšín;
- zabezpečiť centrálné financovanie aspoň jedno profesionálne divadla a profesionálneho kultúrneho súboru pre každú veľkú národnostnú menšinu;
- zabezpečiť financovanie samostatných národnostných múzeí;
- vytvoriť regionálne národnostné centrá voľného času;
- zabezpečiť inštitucionálnu podporu výskumu problematiky národnostných menšín.

Na našom stretnutí sme konštatovali, že politický a spoločenský vývoj po novembri 1989, ako aj po vzniku samostatnej Slovenskej republiky v januári 1993 poskytol nové možnosti pre individuálny rozvoj príslušníkov národnostných menšín a ich spoločenské organizácie. Ústava SR, najmä jej článok 34, antidiskriminačný zákon, ďalej Rámcový dohovor Rady Európy o ochrane národnostných menšín, ako aj Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov zaručili rovnoprávnosť príslušníkov národnostných menšín a ich špecifické práva vo všeobecnej rovine. Sme však toho názoru, že naďalej absentujú také jednoznačné legislatívne, inštitucionálne a politické záruky, ktoré by zabezpečili všestranný rozvoj našich národnostných komunit v dlhodobom výhľade, ktoré by zabezpečili ich efektívnu rovnosť v každej oblasti spoločenského života a ktoré by zastavili zrýchlenú asimiláciu v ich radoch, ktorá je nespochybniteľnou skutočnosťou.

Tento návrh zašleme predstaviteľom ostatných menšín, podpredsedi vlády SR Dušanovi Čaplovičovi s požiadavkou zaradiť tento návrh na rokovanie Rady vlády pre národnostné menšiny a prezidentovi republiky Ivanovi Gašparovičovi so žiadosťou iniciovať proces odborných konzultácií o detailoch tohto návrhu pod jeho záštitou.

Účastníci spoločného rokovania:

Béla Hrubik – Csemadok, predseda
 Gábor Balogh – Csemadok, podpredseda
 Pavel Doležal – Český spolek na Slovensku, predseda
 Stanislav Daniel – Inštitút rómskej verejnej politiky
 Ondrej Pöss – Karpatsko-nemecký spolok, predseda
 Kálmán Petőcz – Okrúhly stôl Maďarov na Slovensku, hovorca, Fórum inštitút
 Vladimír Protivňák – Rusínska obroda, predseda
 Miroslav Kerekanič – Rusínska obroda
 Peter Sokol – Zväz Rusínov a Ukrajincov na Slovensku, predseda